D M
CAMILIVS
SATVRNALIS CA
MILIE NATVLE PAT
RONEMERENTISSINE
FECIT

Unc: 8¼. Unc: 8¼.

Unc: 10½.

Inscriptionem *hanc, pro* Libertate *factam*, Marmoreq; *incisam, suis sumptibus*, Ære *etiam* *incidi voluit* GEO: SPEKE, *nobilis* Belga.

M. V.^{dr} Gucht. f.

XV. *Inscriptio Tarraconensis : Cum Commentario* Guil. Musgrave, *M. D. Coll. Med. et Societ. Reg. Lond. Socij.*

EX Inscriptionibus *Tarracone* inventis, quas suo tempore *multas* esse tradidit *Ant. Augustinus* (1), una *Britanniam* nuper, a quodam mihi noto et familiari, Cohortis *Anglicæ* ibi militantis a Sacris, advecta, mecum communicata est. Jam nunc ante oculos Marmor est, album, uncias decem cum semisse longum, octo et dimidiam latum; in quo Inscriptio, Literis hic, dimidio minoribus, ære *Cyprio* incisis, sic integre legenda est (2).

Dijs Manibus. Camilius Saturnalis Camiliæ Natulæ, *Patronæ merentissimæ fecit.*

Camilius Saturnalis, olim servus, at jam Libertus, utpote a *Camilia Natula* manumissus, ea de causa Patronæ, a qua cum Libertate Nomen accepit, grate hoc monumentum posuit.

Plurima sunt hujusmodi passim monumenta; quod ex *Grutero*, *Reinesio*, alijsq; patet. Quis autem hic *Saturnalis*, quæve hæc *Natula* fuerit, æque mihi ignotum est, ac quod ignotissimum. Habet nihilominus Inscriptio non pauca, quæ notatu digna videantur.

Prima tantum A lineam habet transversam; reliquæ omnes *Perpendicularem*, cruribus interpositam, hunc fere in modum Λ; quod, Imperio ad occasum vergente, primum in usu fuisse judico. Utut illa res sit, hanc hu-

jusce

(1) *Anton. Augustini* Antiquitatum Dialog. IX. (2) Vide Tab. IV.

jusce Literæ formam, alibi quam in hoc Lapide, nondum me vidisse memini. Miror eam omitti et in *Bouterovij* et in Doctissimi *Bernardi* Alphabetis. Raram igitur existimo.

E ter quater hic pro Æ: qua de re vide Commentarium in *Julij Vitalis* (3) Epitaphium. In omni hujus Inscriptionis E, lineæ tres parallelæ, a *perpendiculari* incipientes, sunt et perbreves, et inter se æquales.

Linea 4ta. In utraq; Consonante L L, Lineola, cui *perpendicularis* insistit, est brevissima: hinc videtur *Rhodius* (4), ad *Scribonium Largum*, asseruisse, [*Veteres figura parum diversa Literas* I *&* L *finxisse, notissimum est.*]

PAT-RONE. De syllabæ mediæ iniqua divisione, non est et verba faciamus; cum [*hujusmodi Errorum*, (ut ait *Dausquius* (5), *segetem peramplam habent veteres Inscriptiones.*]

Eadem fere *Patronæ*, atq; *Patroni* ratio. Impp. *Diocletiano* et *Maximo* A. A. sancitum est, [*neq; Patronæ tuæ obsequijs refragari te fas est*:] quam ad Legem *Gotofredus* [*ut* Patrono *ita* Patronæ *debetur obsequium*] (6).

MERENTISSINE pro MERENTISSIMÆ. M in N μεθασοιχειοῦται. (7) *Prisciani* Sententia M mutatur in N; potissime C. D. T. vel Q. sequentibus: (ut in *Anceps*, *Eundem*, *Identidem*, *Tanquam*.) Sed, ut quod verum esse suspicior, agnoscam, Operarij hoc erratum esse judico, Literam N, nuperrime sculptam, oscitanter iterantis.

Nomen hoc est *Participiale*, maxime in Lapidibus usurpatum. Sic *Gruterus* (8).

REGIVS ARISTIVS PRIMITIVVS ARISTIÆ FILETINI PATRONÆ BENEMERENTISSIMÆ ET REGIVS HERMES VXORI MERENTISSIMÆ. P.

Punctorum

---

(3) Pag. 138. (4) Pag. 307. (5) Orthographicorum Vol. I. pag. 157. (6) Cod. Lib. VI. Tit. VI. Leg. 8. (7) Lib. I. Ed. Putschian. (8) Pag. 932. n. 7.

Punctorum hujus Inscriptionis incerta ratio est; alii vocabulis integris subjiciuntur, ut in Linea 4ta, alterum gladioli, alterum H dimidiatæ formam habens, sic ⊣ : tertium triangulare, in fine lineæ tertiæ, post syllabam C A; sed omnino nimium.

De Folijs, quæ in Lapidibus cum Epitaphijs incidi solent, olim a me (9) post alios dictum. Hic autem observatu dignum est, Herbarum folia, quæ cum Epitaphijs ut Humanæ imbecillitatis indicia adhibentur, non ea de causa hic adhiberi: hic, inquam, ubi nihil nisi animum beneficijs obligatum, & lætitia plenum, ostendit Lapis. Idem mea sententia dicendum de folijs, quæ in (10) *Longinorum* Altari, quæq; in Altari quod *M. Aurelio* (11) *Antonino* dicatum fuit, incidebantur. Hæc igitur mera ornamenta cælatoris ingenio deberi cogitandum est.

Camilij nomen a Patrona *Camilia Saturnalem* accepisse, dixi; quod *Romanorum* more factum est. Hac de re (12) *Lipsius* [*Iidem* (servi) *manumissi, in nomina Dominorum veniebant, cognomine excepto: loco cognominis vetus suum nomen retinebant*, ut *Marcus Tullius, Tyro:* Ciceronis *Libertus*]

[*Libertas*, affirmante *Paulo* J. C. (13) *inestimabibis res est.*] [*Nihil* (14) *ea gratius servo præstare potest.*] Patroni, qui servos manumiserunt, et ex justa servitute eos solverunt, quasi *Patres*, qui a morte in vitam illos revocarunt, (15) appellabantur. *Grandi hoc* Beneficio (sic ab (16) *Ulpiano* dictum est) a Patrona decoratus *Saturnalis*, grati erga eam animi monumentum fecit, et marmore, omne ævum duraturo, merentissimæ ejus laudes celebravit.

Tanti fuit, apud *Romanos*, Libertas!

XVI. *A*

---

(9) Comment. in *Julij Vitalis* Epitaphium, pag. 187. (10) V. *Camdeni Britanniam* Anglice, pag. 570, a Cl. *Gibsono* editam. (11) V. eandem, pag. 602. Iterumq; pag. 852. (12) V. *Justi Lipsij* Tractatum peculiarem, [*De Nominibus veterum Romanorum*] Cap. II. (13) D. de diversis Regulis Juris. L. 106. (14) D. de Fideicom. Libert. Leg. 39. (15) Lexicon Juridicum *Joh. Calvini*; voce *Liberti*. (16) D. de Bonis Libertorum. Leg. 1.